

**Планування освітньої діяльності та досягнення результатів
історичної та громадянської освіти згідно з ДСБО
в курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”
(за програмою авт. М. Кафтан, О. Козорог, І. Костюк, М. Мудрий, В. Селіваненко)
на вересень 2022 року**

6 клас

Розробляючи навчальну програму, педагоги можуть вносити зміни у запропонований модельною навчальною програмою зміст навчального предмета чи інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема: доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент:

- розширювати й поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо;
- доповнювати тематику практичних та творчих робіт;
- вилучати окремі питання, з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.

Загальний обсяг таких змін може досягати 20%.

Відповідно до [Навчальні програми у школах: вимоги до документації – Освіта.UA \(osvita.ua\)](https://osvita.ua)

Вересень 2022 року

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
ВСТУП. ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО СУСПІЛЬСТВО ТА УКРАЇНУ							
1		Актуалізація набутих знань і вмінь <i>Повторення основних громадянознавчих та історичних понять, сюжетів, дат, імен та ін.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]. 	<ul style="list-style-type: none"> Формулює питання різного типу до тексту / усної розповіді, медіатексту, візуальних джерел; поводиться з повагою до гідності інших осіб; обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини; адаптує свою поведінку до нових ситуацій, зважаючи на набутий досвід; гнучко та конструктивно взаємодіє з іншими людьми. 	<ul style="list-style-type: none"> Фронтальне обговорення, групове обговорення питань, поставлених вчителем; створення за допомогою вчителя малюнка-асоціативного куща з поняттями, вивченими в курсі 5 класу. 	<ul style="list-style-type: none"> Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; конструктивно керувати емоціями; співпрацювати з іншими. 	<ul style="list-style-type: none"> Спостереження за активністю та залученістю учнів; діагностика рівня володіння поняттями, які вивчалися у 5 класі; рефлексія ключових моментів уроку.

¹ Оцінювання здійснюється згідно з Методичними рекомендаціями та згідно моделі, яка прийнята на рівні шкільної команди ЗЗСО. Обо в'язкове використання формувального оцінювання та його інструментів

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
2		Актуалізація набутих знань і вмінь <i>Повторення основних громадянознавчих та історичних понять, сюжетів, дат, імен та ін.</i>		<ul style="list-style-type: none"> Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження; пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю. 	<ul style="list-style-type: none"> Підбір асоціацій або зображень до історичних та громадянознавчих понять, вивчених у 5 класі; створення колективного колажу з сюжетів, дат, імен, понять, які вивчалися в 5 класі. 	<ul style="list-style-type: none"> Діяти творчо; співпрацювати з іншими; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі. 	
ЩО ТАКЕ СУЧАСНИЙ СВІТ І ЧИМ ВІН ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД СВІТУ МИНУЛОГО							
3		Головні риси сучасного глобального світу	<ul style="list-style-type: none"> Співвідносять з вивченим періодом (епохою) відомі історичні події та особи, визначає сфери суспільного життя, які зазнавали змін 	<ul style="list-style-type: none"> Формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей; пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні та в минулому пов'язані з подіями 	<ul style="list-style-type: none"> Визначення ознак, за якими сучасний світ відрізняється від минулого; ранжування чинників, які визначали ці зміни; робота з діаграмами, схемами, таблицями, які розкривають риси сучасного світу: економіка, демографія, екологія / кліматичні зміни та ін; 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; критично і системно мислити; 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас (авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			[6 ГІО 1.3.1]; • пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2].	їх життя, станом суспільства; • гнучко та конструктивно взаємодіє з іншими людьми.	<ul style="list-style-type: none"> • підбір зображень про вплив діяльності людини на навколишнє середовище в часі та просторі, взаємодію людини та природи; • пошук інформації та виступ із повідомленнями про ставлення людини до довкілля. 		
4		Як світ представлений на географічних і політичних картах	• Використовує карту як джерело інформації [6 ГІО 2.1.1].	<ul style="list-style-type: none"> • Співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); • наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи. 	<ul style="list-style-type: none"> • Робота з різними видами карт, порівняння картографічної інформації в парах / малих групах; • співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповіддю вчителя, текстом книжки тощо); • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми. 	<ul style="list-style-type: none"> • Висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; • критично і системно мислити; • співпрацювати з іншими. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас
(авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
5		Україна в сучасному глобальному світі <i>Україна як частина Європи та всього світу</i>	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює, як географічне положення впливає на спосіб життя і світогляд людей [6 ГІО 2.2.1]; виявляє вплив діяльності людини на навколишнє середовище [6 ГІО 2.2.2]; використовує карту як джерело інформації [6 ГІО 2.1.1]. 	<ul style="list-style-type: none"> Виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів); виявляє (за допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах; співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо); 	<ul style="list-style-type: none"> Укладання за допомогою вчителя або на основі тексту підручника, інших джерел схеми зв'язків України з іншими країнами світу; співвіднесення даних карти з іншими джерелами інформації (розповіддю вчителя, текстом книжки тощо); створення колажу про вплив чинників, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів). 	<ul style="list-style-type: none"> Критично і системно мислити; діяти творчо; критично і системно мислити. 	
6		Україна та міжнародні організації	<ul style="list-style-type: none"> Добирає інформаційні джерела за пропонованою тематикою та походженням [6 ГІО 3.1.2]; 	<ul style="list-style-type: none"> Використовує пошукові системи для отримання інформації; дізнається значення незнайомих слів, про участь України в міжнародних організаціях. 	<ul style="list-style-type: none"> Добір інформації (із використанням пошукових систем); візуалізація інформації щодо напрямків та видів діяльності міжнародних організацій та ролі України у цій діяльності; 	<ul style="list-style-type: none"> Співпрацювати з іншими; висловлювати власну думку в усній і письмовій формі; діяти творчо. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас
(авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізнi вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			<ul style="list-style-type: none"> • добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГІО 3.1.2-1]; • використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]. 		<ul style="list-style-type: none"> • укладання ланцюжку ключових слів / словосполучень, які розкривають місце України у міжнародних організаціях. 		
ЩО ТАКЕ МИНУЛЕ ТА ХТО І ЯК ЙОГО ВИВЧАЄ							
7		Історія як минуле і як розповідь про минуле <i>Чому вивчення минулого є важливим.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]; 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (в межах теми); • визначає значущість історичної та сучасної події для людини і суспільства. 	<ul style="list-style-type: none"> • Коментоване читання тексту й визначення на його підставі змісту поняття «історія»; • підготовки власного висловлення про важливість (потрібність) вивчення історії для розуміння сучасного світу; • наведення прикладів, як повсякденні речі стають частиною історії; • обговорення в групі, як минуле стає історичною розповіддю. 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • розв'язувати проблеми; • співпрацювати з іншими. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас (авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			<ul style="list-style-type: none"> оцінює інформацію щодо її достовірності, надійності і повноти [6 ГІО 3.3.2]. 				
8		Походження поняття «історія». Коли і як минуле стає історією	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; пояснює, як життя людини і суспільства залежить від природних змін, науково-технічних винаходів, соціальних обставин [6 ГІО 1.3.2]. 	<ul style="list-style-type: none"> Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей; пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства. 	<ul style="list-style-type: none"> Коментоване читання тексту й визначення на його підставі змісту поняття «історія»; добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; визначає значущість історичної та сучасної події для людини і суспільства; підготовлення власного висловлення про важливість (потрібність) вивчення історії для розуміння сучасного світу. наведення прикладів, як повсякденні речі стають частиною історії. 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; критично і системно мислити; розв'язувати проблеми. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас
(авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
		Хто вивчає минуле. Хто такі історики та архівісти	<ul style="list-style-type: none"> Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; розрізняє джерела інформації за видами [6 ГІО 3.1.1]; використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГІО 3.2.1]. 	<ul style="list-style-type: none"> Наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо; добирає інформацію за заданими критеріями; пояснює способи нагромадження та пошуку інформації; добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми. 	<ul style="list-style-type: none"> Добирання прикладів, які розкривають заняття істориків та архівістів зокрема; робота над незакінченими реченнями про роль архівістів у вивченні історії; створення графічної візуалізації за алгоритмом (схеми, графіки, інфографіка) про те, чим займаються історики. 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; критично і системно мислити; розв'язувати проблеми; діяти творчо. 	
9		Чим займаються археологи та як вони допомагають розуміти минуле <i>Палеонтологія</i>	<ul style="list-style-type: none"> Розрізняє джерела інформації за видами [6 ГІО 3.1.1]; використовує історичну та суспільно важливу 	<ul style="list-style-type: none"> Виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах; формулює питання різного типу до тексту / медіатексту, візуальних джерел; 	<ul style="list-style-type: none"> Аналіз текстових та візуальних джерел; підготовка запитань для уявного інтерв'ю з археологом; екскурсія (реальна чи віртуальна) на розкопки, до реставраторів, реконструкторів і т.ін. 	<ul style="list-style-type: none"> Читати з розумінням; критично і системно мислити; діяти творчо. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас
(авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГЮ 3.2.1].	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах; • розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні артефакти і письмові джерела). 			
10		Як інші науки допомагають вивчати минуле <i>Геральдика, нумізматики, Боністика Палеонтологія реставратори</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Використовує історичну та суспільно важливу інформацію із запропонованих ресурсів [6 ГЮ 3.2.1]; • упорядковує відомості про особу, подію, явище, процес, пам'ятку історії (за заданими критеріями) [6 ГЮ 4.1.1]; • пояснює присутність минулого в сучасному 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду; • виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах. 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирання прикладів, які розкривають заняття істориків; • укладання переліку спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, дослідження етимології їх назв; • підготовка запитань для інтерв'ю та можливої зустрічі з фахівцями з історичних дисциплін; • екскурсія (реальна чи віртуальна) до реставраторів, реконструкторів і т.ін.; • створення графічної візуалізації за алгоритмом (схеми, графіки, 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • діяти творчо; • розв'язувати проблеми. 	

Орієнтовне планування освітньої діяльності «Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти», 6 клас (авт. М. Кафтан та ін.)

№	Дата	Тема згідно програми	Загальний результат		Запланована діяльність учнів на уроці	Наскрізні вміння, які можуть формуватися в освітньому процесі	Пропонований спосіб та предмет оцінювання досягнення освітніх результатів ¹
			КОР	Орієнтир для оцінювання			
			суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2].		інфографіка) про те, чим займаються історики.		
11		<p>Що вивчають і про кого пишуть історики</p> <p><i>Історичні факти в розумінні істориків</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює присутність минулого в сучасному суспільному просторі [6 ГІО 1.2.2]; • оцінює значення події, явища, цінність пам'ятки культури для конкретного історичного періоду [6 ГІО 4.3.1]. 	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює зв'язок між подіями, виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів; • формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей; • пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ознайомлення з електронним бібліотечним каталогом (за пошуковим словом «історія»); розмова про тематику історичних праць; • визначення поняття «історичний факт»; • укладання порівняльної таблиці про різницю між історичними подіями, явищами і процесами на вибраних прикладах; • визначення причин і приводів, результатів і наслідків вибраних історичних подій, укладання графічної схеми; • симуляція роботи історика (укладення історичної / історико-біографічної довідки на основі кількох запропонованих джерел). 	<ul style="list-style-type: none"> • Читати з розумінням; • критично і системно мислити; • розв'язувати проблеми. 	